

examen bundel[®]



2018|2019

E.G. Arnold
R.C. Serie

vmbo gt / mavo

geschiedenis

**Jouw beste voorbereiding
op je examen in 2019**



voorwoord

Met deze EXAMENBUNDEL kun je je goed voorbereiden op het centraal vmbo-examen geschiedenis en staatsinrichting 2019. Dat gaat over twee hoofdonderwerpen: *Staatsinrichting van Nederland (vanaf 1848)* en *Historisch Overzicht (vanaf 1900)*.

In deze EXAMENBUNDEL vind je:

- algemene informatie over het centraal examen,
- belangrijke vaardigheden om je goed voor te bereiden op het maken van de examenvragen,
- een lijst met historische begrippen die belangrijk zijn bij geschiedenis en staatsinrichting,
- een stappenplan voor het leren van de examenstof,
- voorbeeldopgaven van vraagtypen die je op het examen kunt verwachten.

Twee oriëntatietoetsen bieden je de mogelijkheid om vooraf je kennis te testen. Wanneer je je score invoert op www.examenbundel.nl krijg je een persoonlijk studieadvies over welke vragen uit de EXAMENBUNDEL jij in ieder geval zou moeten oefenen.

Met de oefenvragen en examenvragen in deze EXAMENBUNDEL kun je zelfstandig oefenen en je resultaat beoordelen. We laten je bij elk hoofdonderwerp apart oefenvragen maken, zodat duidelijk wordt welke onderdelen nog extra aandacht nodig hebben. De vragen van het examen 2018 gt eerste tijdvak zijn ook opgenomen in deze EXAMENBUNDEL. Als je iets wilt opzoeken over een examenonderwerp, kun je kijken in het chronologisch overzicht, de begrippenlijst en het overzicht van relevante personen bij beide hoofdonderwerpen. Aan het eind van elk hoofdonderwerp staan nuttige internetsites. Je kunt je vaardigheid om examenopgaven te maken vergroten door het boek *SAMENGEVAT* te gebruiken. In dat boek wordt de examenstof per onderwerp overzichtelijk gemaakt en uitgelegd.

Op www.examenbundel.nl vind je behalve de antwoorden van de oriëntatietoetsen ook algemene informatie over je examen, wat je moet leren, de datum waarop het examen wordt afgenomen, extra oefenmateriaal, enzovoort. En je vindt hier direct na het examen de antwoorden en het correctievoorschrift van het examen.

Het centraal examen geschiedenis vmbo 2019 wordt afgenomen op **dinsdag 14 mei 2019 tussen 9.00 en 11.00 uur**.

De makers van de EXAMENBUNDEL wensen je daarbij alvast heel veel succes!

Voor reacties, zowel van leerlingen als van docenten, houden wij ons graag aanbevolen. Mail naar vo@thiememeulenhoff.nl.

Amersfoort, mei 2018

Opmerking

De overheid stelt regels op die betrekking hebben op de specifieke examenonderwerpen, de hulpmiddelen die je tijdens je examen mag gebruiken, duur en datum van je examen etc. Hoewel deze EXAMENBUNDEL met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld, kunnen auteurs en uitgever geen aansprakelijkheid aanvaarden voor aanwijzingen die betrekking hebben op publicaties van de overheid. Het is altijd raadzaam je docent of onze website www.examenbundel.nl te raadplegen voor actuele informatie die voor jouw examen van belang kan zijn.

inhoud

- 3 voorwoord
- 6 wat je moet weten over het centraal examen geschiedenis en staatsinrichting 2019
- 8 examentraining theorie
- 10 examentraining praktijk
- 33 antwoorden op de voorbeeldopgaven
- 37 algemene begrippen geschiedenis en staatsinrichting

oriëntatietoetsen nagaan wat je al weet

- 43 oriëntatietoets 1:
Staatsinrichting van Nederland
(vanaf 1848)
- 50 oriëntatietoets 2:
Historisch overzicht (vanaf 1900)

deel 1 oefenen op onderwerp

1 Staatsinrichting van Nederland (vanaf 1848)

- 59 schematisch overzicht oefenvragen
- 60 oefenvragen
- 83 uitwerkingen
- 88 chronologisch overzicht
- 90 begrippen
- 98 relevante personen
- 101 internetsites

2 Historisch overzicht (vanaf 1900)

- 102 schematisch overzicht oefenvragen
- 103 oefenvragen
- 133 uitwerkingen
- 138 chronologisch overzicht
- 143 begrippen
- 156 relevante personen
- 163 internetsites

deel 2a oefenexamen met uitwerkingen

Oefenexamen

- 167 opgaven
- 186 uitwerkingen

deel 2b examen zonder uitwerkingen

Examen 2018-I

- 193 opgaven

bijlagen

cijferbepaling

Wat je moet weten over het centraal examen geschiedenis en staatsinrichting 2019

De onderwerpen

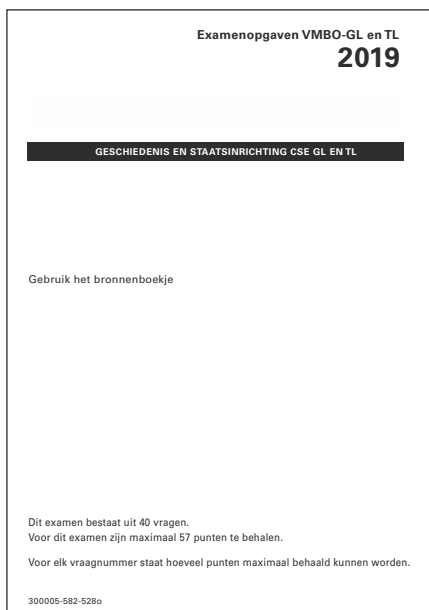
Het centraal schriftelijk examen geschiedenis en staatsinrichting 2019 gaat over de onderwerpen:

- 1 Kerndeel: Staatsinrichting van Nederland (vanaf 1848)
- 2 Kerndeel: Historisch Overzicht (vanaf 1900), waarin opgenomen de verrijksdelen:
 - A De opkomst en de gevolgen van het communisme in de Sovjetunie (1917-1941)
 - B Indonesië als voorbeeld van dekolonisatie (1942-1949)

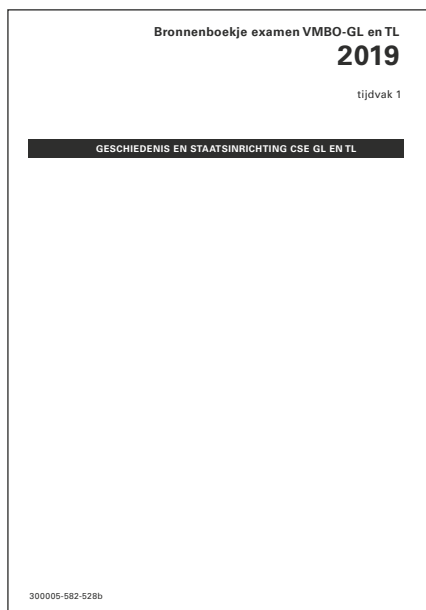
Hoe ziet het centraal examen geschiedenis eruit en hoe lang duurt het examen?

Op het examen krijg je twee boekjes:

- 1 Een boekje met bronnen (ongeveer 25 bronnen)
- 2 Een boekje met vragen (ongeveer 40 vragen)



Boekje met vragen.



Boekje met bronnen.

De bronnen en de vragen gaan over beide onderwerpen. Vóór elke vraag staat het aantal te behalen punten. In totaal kunnen er ongeveer 60 punten worden behaald. De te behalen punten (en het aantal vragen) zijn niet gelijk verdeeld over beide onderwerpen: Staatsinrichting circa 30%, Historisch Overzicht en verrijksdelen circa 70%.

Het examen duurt 120 minuten. Je krijgt open vragen en meerkeuzevragen. Het examen is over het algemeen lang en tijdrovend. Het is dus belangrijk dat je goed doorwerkt. Controleer als je klaar bent of je alle vragen hebt beantwoord.

Let op: bij vorige examens werden vooral de open vragen en de chronologievragen slecht gemaakt. Besteed aan dit soort vragen dus extra aandacht bij je voorbereiding op het examen. Geef op open vragen antwoord in hele zinnen.

De normering van het centraal examen en de vaststelling van je cijfer

Je examen wordt eerst nagekeken door je eigen docent. Daarna kijkt een geschiedenisdocent van een andere school het nog eens na. Samen stellen zij het puntentotaal vast. Afhankelijk van de landelijke examenresultaten wordt door de centrale examencommissie de omrekening van punten naar cijfers vastgesteld.

Voorbereiding op het centraal examen geschiedenis en staatsinrichting

Om goed voorbereid te zijn op het centraal examen zijn twee dingen belangrijk:

- 1 Je moet uit je leerboek of uit een speciaal examenkatern de historische overzichten van de examenonderwerpen heel goed bestuderen.
- 2 Je moet de in het examenprogramma voorgeschreven vaardigheden beheersen.

Hulpmiddelen

Bij het centraal examen geschiedenis is een eendelig verklarend woordenboek Nederlands en het basispakket hulpmiddelen toegestaan. Het basispakket bestaat uit schrijfmateriaal, tekenpotlood, blauw en rood kleurpotlood, liniaal met millimeterverdeling, passer, geodriehoek, vlakgum en elektronisch rekenapparaat. Een verklarend woordenboek Nederlands kan je gebruiken als je twijfelt aan de betekenis van een woord. Gebruik het niet te vaak, anders kom je misschien in tijdnood. Als een omschrijving in het woordenboek afwijkt van de vakterm in het examenprogramma, mag je er niet op rekenen dat die omschrijving goed gerekend wordt.

Hoe bereid je je met deze bundel en www.examenbundel.nl voor op het centraal examen?

Stappenplan

- | | |
|---------------|---|
| Stap 1 | Lees de informatie over het centraal examen op pagina 6 en 7. |
| ↓ | |
| Stap 2 | Bestudeer de theorie van de examentraining op pagina 8 en 9 en de algemene begrippen geschiedenis en staatsinrichting op pagina 37 t/m 39. |
| ↓ | |
| Stap 3 | Bestudeer de <i>Staatsinrichting van Nederland (vanaf 1848)</i> en het <i>Historisch Overzicht (vanaf 1900)</i> uit je leerboek of uit een examenkatern. |
| ↓ | |
| Stap 4 | Maak de Quickscan op www.examenbundel.nl . |
| ↓ | |
| Stap 5 | Maak de oriëntatietoetsen om te controleren welke oefenvragen je nog een keer moet bekijken. Bezoek af en toe een interessante website. Op de laatste pagina van elk onderwerp worden een paar websitetips gegeven. |
| ↓ | |
| Stap 6 | Maak van beide onderwerpen de oefenvragen uit deze EXAMENBUNDEL. Als je in de opgaven een begrip of persoon in kleur ziet staan, ga je naar de begrippenlijst of het overzicht van relevante personen. |
| ↓ | |
| Stap 7 | Controleer met de chronologische overzichten of alles is behandeld in de les. |
| ↓ | |
| Stap 8 | Maak de vragen van 'examentraining praktijk' vanaf pagina 10. Hiermee oefen je alle typen vragen die je op het centraal examen kan verwachten. |
| ↓ | |
| Stap 9 | Maak het centraal examen van 2018 eerste tijdvak. Kijk je antwoorden na op www.examenbundel.nl en bereken je resultaat. Dan zal blijken of je klaar bent voor het centraal examen 2019!
Wanneer het resultaat tegenvalt, begin je opnieuw bij Stap 1. |

Examentraining theorie

Belangrijke vaardigheden voor het examen

Als het goed is, heb je al veel vaardigheden aangeleerd en geoefend. Voor het examen zijn er belangrijke vaardigheden die je zeker moet beheersen:

- 1 Je moet weten hoe je een bron moet bekijken en beoordelen. Om je hierbij te helpen zijn in Examentraining theorie hieronder een groot aantal aandachtspunten op een rijtje gezet.
- 2 Oefen met de verschillende vraagtypen: open en gesloten vragen, beschrijvende vragen, verklarende vragen en waarderende (evaluatieve) vragen. Veelvoorkomende vraagstellingen hebben we als voorbereiding voor je examen in Examentraining praktijk hierna op een rijtje gezet.

Waarop moet je letten bij het beoordelen van informatie/bronnen?

1 Bron en vraagstelling

Het is niet mogelijk het verleden te bestuderen zonder daarbij gebruik te maken van bronnen. Door het bestuderen van zo veel mogelijk verschillende bronnen kan een gebeurtenis uit het verleden zo betrouwbaar mogelijk worden weergegeven. Omdat er heel veel soorten bronnen bestaan, zetten we hieronder wat punten op een rijtje die je kunnen helpen bij het beoordelen van de waarde en de betrouwbaarheid van een bron.

- a Wat voor soort bron is het?
 - geschreven/ongeschreven
 - prenten/kaarten/foto's/cartoons/affiches/grafieken/tabellen
- b Uit welke tijd is de bron afkomstig?
 - Is de bron gemaakt in de tijd waarover de bron gaat?
 - Is de bron later gemaakt? Zo ja, wanneer?
- c Waaruit is de bron afkomstig?
 - boek/tijdschrift/krant
 - overheidsbron of geen overheidsbron
- d Wat is er bekend over de maker van de bron?
 - Wie/wat voor iemand?
 - Was de maker aanwezig bij de gebeurtenis die in de bron wordt weergegeven?
 - Met welke bedoeling heeft de maker de bron gemaakt?
 - Was de maker emotioneel betrokken bij de gebeurtenis?
 - Wat weet je van de standplaatsgebondenheid van de maker? Een arbeider bijvoorbeeld zal anders over loonsverlaging denken dan een fabrikant.
- e Wat is er bekend over de inhoud van de bron?
 - Waarover gaat de informatie?
 - Voor wie is de informatie in de bron bestemd?
 - Wat is het doel van de informatie: voorlichting, propaganda?
 - Welke feiten, meningen, (voor)oordelen worden gegeven?
 - Gelden deze feiten, meningen, (voor)oordelen voor een groep, een volk of een persoon?

- f Hoe betrouwbaar is de bron?
- Wordt de bron door andere bronnen bevestigd of tegengesproken?
 - Staan er bij de mening in de bron argumenten die controleerbaar zijn?
 - Is de maker van de bron representatief voor de groep waarvan hij/zij deel uitmaakt? Een bron van een aanhanger van het liberale Tweede Kamerlid Van Houten kan representatief zijn voor het standpunt van zijn aanhangers, maar dat wil niet zeggen dat de inhoud van zo'n bron representatief is voor alle liberalen.
 - Wat kun je met de bron bewijzen?
 - Op welke vraag geeft de bron een antwoord?

2 *Feit en mening*

Je moet weten wat het verschil is tussen een feit en een mening.

Een feit is in het vak geschiedenis een algemeen erkende waarheid, bijvoorbeeld dat de industriële revolutie is begonnen in Engeland. Een mening is een standpunt, waarmee niet iedereen het eens zal zijn, bijvoorbeeld dat kinderarbeid onmisbaar is voor een goedlopende economie.

3 *Oorzaak en gevolg*

Je moet weten wat het verschil is tussen oorzaak en gevolg.

Een voorbeeld: door de verwoestingen in de Tweede Wereldoorlog (= oorzaak), ontstond er in Nederland woningnood in de jaren vijftig (= gevolg).

4 *Interpretatie*

Dit wil zeggen dat je na het bestuderen van een bron, of meerdere bronnen, de gegevens uit die bron(nen) kunt verwerken in een uitleg.

5 *Inleving en standplaatsgebondenheid*

Er wordt van je verwacht dat je jezelf kunt inleven in een andere tijd in de geschiedenis. Bij het onderwerp Staatsinrichting van Nederland moet je je bijvoorbeeld kunnen inleven in de gedachten en gevoelens van de Nederlanders die stredden voor algemeen kiesrecht.

Bij het bestuderen van bronnen moet je ook rekening houden met de standplaatsgebondenheid van een persoon. Een directeur van de spoorwegen bijvoorbeeld zal weinig positiefs te melden hebben over spoorwegstakers.

6 *Veranderingen (discontinuïteit) en dingen die hetzelfde zijn gebleven (continuïteit)*

Wanneer je een langere periode uit de geschiedenis bestudeert, moet je weten welke dingen veranderen en welke dingen hetzelfde zijn gebleven.

In de negentiende eeuw kregen steeds meer Nederlandse mannen kiesrecht

(= continuïteit). Vrouwen mochten in de negentiende eeuw niet stemmen

(= continuïteit). In 1917 kregen vrouwen passief kiesrecht en in 1919 actief kiesrecht

(= discontinuïteit).

Examentraining praktijk

Na bestudering van de examentraining theorie ga je nu leren welke typen vraagstellingen je op het centraal examen kunt verwachten met daarbij een of meer vragen uit de praktijk van de laatste jaren. We gebruiken vraagformuleringen die je ook op het examen mag verwachten.

Let op: bij vorige examens werden vooral de open vragen en de chronologievragen slecht gemaakt. Besteed aan dit soort vragen dus extra aandacht bij het oefenen.

Vraagtypen in het centraal examen

- I Vragen die duidelijk maken dat je de 'relevante personen' goed hebt bestudeerd
- II Vragen die duidelijk maken of je gebeurtenissen goed kunt plaatsen in de tijd
- III Vragen waarbij je moet laten zien dat je weet wat een historisch onderzoek inhoudt
- IV Vragen die duidelijk maken dat het belangrijk is dat je staatkundige kaarten en gebeurtenissen die daar invloed op hebben goed hebt bestudeerd
- V Meerkeuzevragen zonder bron
- VI Meerkeuzevragen met bron
- VII Open vragen zonder bron
- VIII Vragen waarbij je na een keuze een argumentatie moet geven
- IX Chronologie- en volgordevragen
- X Combinatievragen type 1
- XI Combinatievragen type 2
- XII Combinatievragen type 3
- XIII Gesloten vragen
- XIV Vragen met meerdere bronnen
- XV Vragen met een invultekst
- XVI Vragen met een tijdbalk
- XVII Vragen met een grafiek of tabel
- XVIII Vragen waarin het gaat om kenmerken
- XIX Vragen waarin het gaat om redenen of verklaringen
- XX Vragen met juist/onjuist of goed/fout
- XXI Vragen waarin het gaat om ontwikkelingen
- XXII Algemene vragen over en door perioden heen
- XXIII Vragen waarin het gaat om het leggen van verbanden

I Vragen die duidelijk maken dat je de 'relevante personen' goed hebt bestudeerd

bron 1 Over een politiek leider rond 1900.

In de Sociaal Democratische Bond (SDB) kreeg hij al spoedig de leiding. Hij was eerder predikant geweest. Hij was radicaal en fel; niemand kon met meer hartstocht het volk in beweging brengen dan hij. Veel socialisten vereerden hem als een heilige. In het Noorden én in Amsterdam had hij grote invloed op de arbeiders. In 1886 werd hij tot een jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens het beledigen van de koning. In 1888 werd hij door een district in Friesland naar de Tweede Kamer afgevaardigd. Hij had eigenlijk geen vertrouwen in het parlement. Er was maar één weg: die van revolutie. Een deel van de socialisten keerde zich van hem af en stichtte een nieuwe partij.

Gebruik bron 1.

- 1 → Over welke politiek leider gaat de bron?

II Vragen die duidelijk maken of je gebeurtenissen goed kunt plaatsen in de tijd. Hiervoor moet je het chronologisch overzicht met de belangrijkste jaartallen goed kennen.

bron 2 Een bijeenkomst van vrouwen.



Vereeniging voor Vrouwenkiesrecht

Gebruik bron 2.

- 2 Wanneer is deze foto gemaakt?
- A rond 1860
 - B rond 1900
 - C rond 1940
 - D rond 1980

Bundels voor al je vakken bestel je op
www.examenbundel.nl

examenbundels

vmbo gt / mavo	Nederlands	978-90-06-42947-3
vmbo gt / mavo	Engels	978-90-06-42926-8
vmbo gt / mavo	Duits	978-90-06-42941-1
vmbo gt / mavo	Frans	978-90-06-42948-0
vmbo gt / mavo	wiskunde	978-90-06-42943-5
vmbo gt / mavo	biologie	978-90-06-42914-5
vmbo gt / mavo	nask 1	978-90-06-42944-2
vmbo gt / mavo	nask 2	978-90-06-42927-5
vmbo (k)gt / mavo	aardrijkskunde	978-90-06-42931-2
vmbo gt / mavo	economie	978-90-06-42915-2
vmbo gt / mavo	geschiedenis	978-90-06-42938-1
vmbo gt / mavo	maatschappijkunde	978-90-06-42913-8

Meer kans van slagen met de
Examenbundel!

De *Examenbundel* bevat oefenexamens met uitleg bij de antwoorden, zodat je leert tijdens het oefenen.

De bundel is speciaal samengesteld voor dit schooljaar, dus je oefent altijd de juiste stof.

Test je kennis met de Oriëntatietoets en kijk voor meer tips om te slagen op www.examenbundel.nl.

vmbo gt / mavo

samengevat

vmbo	Nederlands 2F
vmbo kgt	biologie
vmbo kgt	nask 1
vmbo gt	nask 2
vmbo	rekenen 2F
vmbo kgt	wiskunde
vmbo kgt	aardrijkskunde
vmbo kgt	economie
vmbo gt	geschiedenis

Engels in de praktijk

978-90-06-07397-3

Duits in de praktijk

978-90-06-07396-6

Frans in de praktijk

978-90-06-07398-0

Meer kans van slagen met *Samengevat!*
Samengevat biedt je een helder en beknopt overzicht van alle examenstof.

Engels/Duits/Frans in de praktijk zijn theorieboekjes die geworteld zijn in de praktijk. Met een compacte uitleg van grammatica en vele voorbeeldzinnen.

